

de NSB en, tot op zekere hoogte, ook tegen Arnold Meyer gericht. Zo was het ook bedoeld.

Dat het Driemanschap, wat de verhouding met Duitsland betreft, bij de opsomming van de vijf punten die 'allereerst nodig' waren, de 'erkenning van de gewijzigde verhoudingen' als eerste punt noemde, was evenzeer oprecht gemeend: het Driemanschap was er van overtuigd dat het 'nieuwe Europa', de 'Nieuwe Orde', de 'Europese revolutie' of hoe men het ook noemen wil, in het tijdsgewricht waarin men zich bevond, vaste vorm zou krijgen. Dat werd ook wel door anderen verwacht, maar terwijl die anderen door dat perspectief met bezorgdheid of afgrijzen vervuld werden, daar stelden vooral Homan en de Quay zich positief op: zij wilden bij die 'Europese' vormgeving betrokken worden, zij wilden Nederland een nieuwe structuur geven (dat laatste was ook Einthovens wens). Zij wilden tegelijk het Nederlandse volk in dat 'nieuwe Europa' naar binnen voeren met doelstellingen en onder een leiding die zowel voor dat volk als voor de machthebbers van het Derde Rijk acceptabel zouden zijn. Aanpassing aan het Derde Rijk was dus een van de doelstellingen.

Beoogde het Driemanschap de vorming van een nieuwe regering? De Quay heeft het later ontkend: 'Uiteraard heeft niemand er over gepeickerd', schreef hij in '45, 'om aan een zogenaamde door de Duitsers te vormen regering deel te nemen. Toen niet en later niet.'¹ Wij aanvaardden die ontkenning maar wij menen dat er niet alles mee gezegd is. Homan vond al in mei een nieuwe Nederlandse aanpak wenselijk en in het concept-manifest dat hij, de Quay en Reinink op 6 juli aan Verschuur, Colijn en Drees voorlegden, werd als 'wens' van de op te richten 'Nederlandse Unie' (de 'eerste' Unie) *expressis verbis* genoemd: 'een regering, bekleed met bevoegdheden tot het geven van krachtige leiding.'

Men moet dit goed interpreteren. Voorzover het Driemanschap in deze beginfase over zaken als regeringsvorming dacht, zag het ze als aangelegenheden van de toekomst – een toekomst waarvan geenszins vast stond, welke rol de leden van het Driemanschap er persoonlijk in zouden spelen. Geen van hen voelde er voor, de koningin te passeren. Het politieke doel dat zij zich in deze beginfase stelden, lag in het vlak van de voorbereiding: de Nederlandse Unie moest, zo was de opzet, de massabeweging worden die zou bevorderen dat Nederland, 'met handhaving van de traditionele geestelijke vrijheid en verdraagzaamheid', in het straks door Duitsland te leiden Europa een vorm zou krijgen die voor Duitsland aanvaardbaar was.

¹ J. E. de Quay: 'Algemeen overzicht van de geschiedenis der Nederlandse Unie', p. 4.